

ресурс]. – Режим доступу: www.pretrial.org/html/ptrdecision1996.doc 4. Кучинська О.П. Домашній арешт як запобіжний захід в кримінально-процесуальному законодавстві / О.П. Кучинська // Адвокат. – 2010. – № 7. – С. 17–19. 5. Солодко Є.В. Відгук про новий Кримінальний процесуальний кодекс / Є.В. Солодко // Громадська думка про правотворення. – 2012. – № 3 (21). – С. 52. 6. Левендаренко О.О. Застосування домашнього арешту за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О.О. Левендаренко // Правничий часопис Донецького університету. – 2012. – № 2(28). – С. 91–96. 7. Кримінальний процесуальний кодекс України [текст]: станом на 26 листопада 2012 року. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 292 с. 8. Модельный уголовный кодекс: рекомендательный законодательный акт для СНГ: принят на седьмом пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств – участников СНГ: постановление от 17 февраля 1996 года. № 7–5 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iacis.ru/html/?id=22&pag=31&nid=1> 9. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Казахстан от 13 декабря 1997 года. (с изм. и доп. по состоянию на 29 января 2013 года). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.online.zakon.kz. 10. Там же. 11. Уголовно-процесуальний кодекс Эстонии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://law.vl.ru/comments/show_article.php 12. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Казахстан от 13 декабря 1997 года. (с изм. и доп. по состоянию на 29 января 2013 года). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.online.zakon.kz. 13. Criminal Justice and Public Order Act 1999 [Электронный ресурс]. – Режим доступа до Акта про кримінальне судочинство та громадський порядок 1999 р.: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1994/ukpga_19940033_en_4#pt2 1. 18 14. Там же. 15. Уголовно-процесуальний кодекс Российской Федерации: федеральный закон от 18 декабря 2001 года № 174-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/popular/upkrf/> 16. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Молдова: закон Республики Молдова от 14 марта 2003 года № 122-XV (с изменениями и дополнениями на 19 февраля 2007 года) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.agentura.ru> 17. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Молдова: закон Республики Молдова от 14 марта 2003 года № 122-XV (с изменениями и дополнениями на 19 февраля 2007 года) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.agentura.ru> 18. Уголовно-процесуальний кодекс Литовской Республики от 14 марта 2002 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokraieska.showdoc_l?p_id=319053 19. Кримінальний процесуальний кодекс України [текст]: станом на 26 листопада 2012 року. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 292 с. 20. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Казахстан от 13 декабря 1997 года. (с изм. и доп. по состоянию на 29 января 2013 года). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.online.zakon.kz.

УДК 343.1

Д. К. ВОЗЬЯНОВ

ПРИМИРЕННЯ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ В ІНСТИТУТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ

Окреслено наявні теоретичні проблеми, концепції та прогаліни в дослідженні примирення винного з потерпілим, як форми звільнення від кримінальної відповідальності. Автор піддає аналізу кримінальне законодавство та стан теоретичної розробки вказаної проблематики.

© ВОЗЬЯНОВ Дмитро Костянтинович – здобувач кафедри кримінального права Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

Ключові слова: кримінально-правовий конфлікт, компроміс, примирення, звільнення від кримінальної відповідальності

Возьянов Д.К. Примирение виновного с потерпевшим в институте освобождения от уголовной ответственности: проблемы теории

Обозначены имеющиеся теоретические проблемы, концепции и проблемы в исследовании примирения виновного с потерпевшим, как формы освобождения от уголовной ответственности. Автор подвергает анализу уголовное законодательство и состояние теоретической разработки указанной проблематики.

Ключевые слова: уголовно-правовой конфликт, компромисс, примирение, освобождение от уголовной ответственности.

Vozianov Dmytro. Reconciliation of the culpable and the victim at the institute of exemption from criminal liability: problems of theory

The article is considered the available theoretical issues, concepts and gaps in the investigation of reconciliation the culpable and the victim as a form of exemption from criminal liability. It is analysed the criminal legislation and the theoretical evidence state of the issue.

Key words: a criminal and law conflict, a compromise, reconciliation, exemption from criminal liability

Сучасна кримінологічна наука акцентує увагу на збільшенні приросту злочинності, а світові тенденції тільки підтверджують цю тезу. Надзвичайно зросла дитяча, підліткова, молодіжна, а також організована та корупційна злочинність. Традиційна реакція держави на таку загрозу полягала в активізації інституту покарання за вчинені злочини: розширенні складів злочинів у кримінальному законодавстві, посиленні жорстокості покарання за наявні склади злочинів тощо. Треба визнати, що даний підхід призвів до збільшення кількості ув'язнених, а відтак – до зростання витрат держави на їхнє утримання. Примітно, що каральний характер відповіді держави на злочини підвищує «сумарну агресивність» суспільства і спричиняє розширене відтворення злочинності, – вважає російський учений-психолог Л. М. Карнозова¹. У розвинених країнах світу відбулося усвідомлення не ефективності карального реагування на зростання злочинності. Усе це, а також потреба в посиленні захисту прав людини сприяла поширенню гуманізації кримінального законодавства багатьох країн.

Водночас громадськість, фахівці з кримінального права та процесу, кримінологи, спираючись на традиції вирішення конфліктів, вироблені деякими народами впродовж тисячоліть, здійснили низку досліджень і знайшли альтернативу кримінальній юстиції, змістивши акцент із проблеми покарання до інших способів реакції на злочин.

Кримінальним кодексом (КК) України 2001 року передбачені випадки, коли за певних умов держава, в особі відповідного суду, відмовляється від реалізації свого виключного права на подальше провадження кримінального переслідування осіб, що вчинили відповідні злочини, і звільняє їх від кримінальної відповідальності. Як справедливо зазначає Л. В. Головка, «концепція, яка розвивається в рамках матеріально-правового інституту звільнення від кримінальної відповідальності, необхідна з точки зору кримінальної політики, і її існування неминуче для будь-якого розвинутого сучасного правопорядку»². А, отже, та обставина, що в Україні, як і в багатьох країнах світу, відбувається відхід від класичного реагування держави на злочин, ключовими елементами якого є кримінальне переслідування та покарання, свідчить про своєчасність і необхідність розвитку інших форм реагування держави на злочин, що полягає у звільненні особи від кримінальної відповідальності.

У літературі кримінально-правового спрямування висловлено різноманітні позиції з приводу трактування правової природи та сутності звільнення від кримінальної відповідальності. Дослідники правової природи відносять звільнення від кримінальної відповідальності до форм реалізації кримінальної відповідальності; прибічники іншого підходу вважають його звільненням від кримінальної відповідальності, і таким, що диференціює відповідальність, інститутом кримінального права³; радикальним засобом диференціації кримінальної відповідальності, юридичним фактом, що припиняє кримінальні правовідносини, звільняє особу від несприятливих правових наслідків.

Оцінюючи ці точки зору, не можна не помітити, що висновок відносно звільнення від кримінальної відповідальності як однієї з форм її реалізації має суперечливий характер. Якщо особа звільняється від кримінальної відповідальності, то реальна кримінальна відповідальність розпочинається саме з цього моменту; не зовсім зрозуміло, як звільнення від такої відповідальності можна віднести до форм її реалізації. У цьому разі необхідно розглядати таку реалізацію на більш ранній стадії або визнати, що звільнення особи від кримінальної відповідальності ще не є ні формою, ні стадією реалізації кримінальної відповідальності.

Навряд чи можна погодитися з тим, що звільнення від кримінальної відповідальності є інститутом диференціації кримінальної відповідальності. Щонайперше, суб'єктом такої диференціації виступає законодавець. Саме він, за нормами КК України, диференціює потенційну кримінальну відповідальність на різні категорії злочинів і злочинців. Звільнення ж від кримінальної відповідальності – це прерогатива суду, який не тільки не застосовує масштаб диференціації потенційної кримінальної відповідальності, закладений законодавцем, а, навпаки – відмовляється від покладання на цю особу тих обмежень її прав і свобод, які передбачив законодавець за вчинений нею злочин. Тому суд не диференціює кримінальну відповідальність щодо вказаної особи, а на підставі закону індивідуалізує підхід до визнання частки особи, яка вчинила злочин, і звільняє її від кримінальної відповідальності. На відміну від диференціації, індивідуалізація кримінальної відповідальності є ні чим іншим як втіленням волі законодавця. Правоохоронні органи держави в межах своєї компетенції кваліфікують діяння винної особи та розглядають питання про вид і міру покарання залежно від ступеня суспільної небезпечності злочину та особи, яка його вчинила. Варто усвідомлювати, що диференціація та індивідуалізація кримінальної відповідальності – це різні правові явища. Диференціація передує діяльності правозастосовувача з індивідуалізації кримінальної відповідальності. Чим більшою є сфера застосування диференціації, тим детальніше законодавець регламентує посилення чи послаблення відповідальності особи; відповідно, меншою є сфера індивідуалізації та свободи правозастосовувача діяти на власний розсуд⁴. Таким чином, на наш погляд, звільнення від кримінальної відповідальності є одним із проявів індивідуалізації кримінальної відповідальності, що полягає у волевиявленні суду в рамках своєї компетенції.

Звільнення від кримінальної відповідальності можна визнати обґрунтованим і справедливим тоді, коли воно не перешкоджає охороні прав і свобод особи, суспільному правопорядку, і, водночас, сприяє виправленню винної особи та превенції нових злочинів. Іншими словами, коли це відповідає завданням кримінального законодавства та дозволяє досягти цілей покарання без його реального застосування. Сенс інституту звільнення від кримінальної відповідальності полягає

в тому, що за підстав, передбачених Кримінальним кодексом України, суд може (або повинен) відмовитись від кримінального переслідування⁵. Звільнення від кримінальної відповідальності становить виключну прерогативу суду. У розглядуваному випадку це реалізація державою в особі суду свого повноваження, згідно з яким вона відмовляється від державного осуду особи, яка вчинила злочин, а також від накладення на неї обмежень особистого, майнового або іншого характеру, установлених законом за вчинення цього злочину.

Передбачені законом види звільнення від кримінальної відповідальності можуть бути розподілені на групи за різними підставами. Так, залежно від того, правом чи обов'язком суду є звільнення від кримінальної відповідальності, виділяють два види звільнення: обов'язкове та факультативне. Факультативне звільнення передбачене, наприклад, статтею 47 Кримінального кодексу України (передача на поруки). Це означає, що за наявності підстав, установлених зазначеною статтею, суд має право, але не зобов'язаний звільнити особу від кримінальної відповідальності. В усіх інших випадках вимога закону про звільнення від кримінальної відповідальності є імперативною.

Звільнення особи від кримінальної відповідальності може бути безумовним і умовним. Безумовне звільнення означає, що особу звільнено від кримінальної відповідальності остаточно та безповоротно. Таке звільнення не залежить від подальшої поведінки особи після ухвалення рішення про її звільнення. За такого підходу всі види звільнення від кримінальної відповідальності є безумовними, за винятком одного – звільнення від кримінальної відповідальності з передачею на поруки колективу підприємства, установи чи організації (стаття 47 КК України). У цьому разі особа звільняється від кримінальної відповідальності за умови, якщо впродовж року вона виправдає довіру колективу.

Інститут звільнення від кримінальної відповідальності передбачає звільнення винної особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим. Слід зауважити, що Кримінальний кодекс України не містить визначення поняття примирення. Також немає однозначного визначення цього поняття і в юридичній літературі.

Так, В.С. Єгоров відмічає, що звільнення винної особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим є припиненням кримінального переслідування винного до винесення судом обвинуваченого вироку, якщо потерпілий відмовився від претензій та не бажає притягувати винну особу до кримінальної відповідальності⁶. Деяко інакшу точку зору обстоюють такі науковці як П.М. Давидов і Д.Я. Мирський, котрі вказують, що примирення – це добровільна відмова потерпілого від захисту своїх прав у суді⁷. С.І. Нікулін розуміє примирення як відмову потерпілого від своїх вимог та претензій до винної особи⁸. О.О. Дудоров⁹ та Х.Д. Алікперов¹⁰ вважають, що примирення – це відмова потерпілого від поданої раніше заяви про притягнення до кримінальної відповідальності винної особи. На думку Г.П. Хімічової та О.В. Мічуріної, примирення – це відповідно процесуально оформлена відмова потерпілого від своїх попередніх вимог та претензій до винної особи з прохання припинити кримінальне переслідування. Г.М. Якобашвілі розуміє примирення як зняття потерпілим усіх своїх вимог і претензій, пред'явлених у порядку кримінального судочинства¹¹. Примирення потерпілого з винним Е.В. Жидков трактує як взаємну відсутність претензій від обох сторін¹². С.Г. Волкотруб висловлює позицію, яка полягає в тому, що примиренням є добровільно подана заява потерпілого, де він однозначно висловлює свою позицію про закриття кримінального провадження щодо особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння.

Ми вважаємо слушною позицію А.М. Яценка відносно того, що розуміння примирення як волевиявлення потерпілої особи є не зовсім повним¹³. Процес примирення априорі передбачає участь обох сторін. Якщо розглядати злочин як конфлікт – зіткнення інтересів потерпілого та винної особи, – зрозуміло що його виникнення можливе лише за обопільної участі сторін. Своєю чергою, механізм вирішення цього конфлікту автоматично передбачає участь як потерпілого, так і винного. Для більш повного розуміння примирення через призму кримінально-правового конфлікту доречно звернутися безпосередньо до визначення конфлікту. Конфлікт (від лат. *conflictus* – зіткнення) – граничне загострення протиріч та зіткнень осіб, їхніх ідей, інтересів, потреб, оцінок, рівня прагнень, домагань тощо. Протиріччя є основою кожного злочину, його рушійною силою. Вони характеризують відмінність поглядів осіб, котрі вчиняють злочини, та законослухняних громадян на соціальні цінності, охоронювані кримінальним законодавством¹⁴. Протиріччя стають об'єктом соціально-правової уваги лише по досягненню певного рівня конфліктних відносин. Оскільки будь-які суспільні відносини передбачають взаємодію суб'єктів і стосунки між ними, то злочин як конфліктні відносини формується залежно від змісту певної діяльності суб'єктів таких відносин. З одного боку, це порушення вимог кримінального закону особою, котра вчинила злочин; із іншого, – реакція держави на таке порушення, що полягає в опосередкованій діяльності органів держави, покликаних боротися зі злочинністю. Досліджуючи вказаний аспект злочину, В.Н. Кудрявцев виокремлює три різні види конфліктів, які безпосередньо стосуються окресленої проблематики: зовнішній (злочинець – потерпілий); внутрішній (боротьба мотивів); конфлікт між поведінкою злочинця та правовими нормами¹⁵.

Інші науковці розуміють примирення як угоду між потерпілим та винною особою. Наприклад, Ю.В. Баулін зазначає, що примиренням є угода між потерпілим та винною особою, у результаті укладання якої потерпілий прощає свого кривдника¹⁶. О.В. Дивидова¹⁷ та А.В. Євдольцева¹⁸ вважають примиренням угоду між суб'єктом злочину та потерпілим, що має правопримиреннєве значення та полягає у звільненні особи, яка вчинила злочин, від кримінальної відповідальності. Своєю чергою, В.В. Землянська розуміє примирення як досягнення угоди, що фіксує факт примирення потерпілого та обвинуваченого (підсудного) і ту обставину, що потерпілий не заперечує проти звільнення винного від кримінальної відповідальності¹⁹. П.Г. Пономарьов визначає примирення як досягнення згоди, коли потерпіла особа відмовляється від претензій до винного. А.М. Яценко вважає, що примиренням є угода (домовленість) між особою, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та потерпілим. До речі, зміст цієї угоди не обов'язково повинен полягати у досягненні між суб'єктами конфлікту мирних стосунків²⁰. Слід відзначити, що примирення винного з потерпілим шляхом укладення угоди (контракту) досить давно використовується у судочинстві США. Там, наприклад, винна особа підписує контракт з потерпілим, за яким останньому відшкодовуються завдані матеріальні збитки та виплачується моральна компенсація. Але, як свідчить судова практика США, одним із вагомих недоліків такого підходу до примирення є можливість звільнення винної особи від кримінальної відповідальності за вчинення тяжких злочинів. Злочинець домовляється з потерпілим щодо приховання складу тяжкого злочину та визначення в контракті обставин звільнення від кримінальної відповідальності за нетяжким злочином. Після підписання цього контракту обома сторонами суддя зобов'язаний звільнити винного від кримінальної відповідальності.

Окремі науковці називають примиренням відновлення між потерпілим та винною особою доброзичливих стосунків. Наприклад, А.О. Пінаєв вважає примиренням припинення між цими особами ворожнечі та встановлення між ними згоди та мирних стосунків. О.В. Перепадя зазначає, що примирення – це досягнутий мир між особою, яка вчинила злочин, та потерпілим, тобто відновлення безконфліктного стану між цими особами.

Цікавим видається висновок А. Балашова та Г. Мергалієва, які трактують примирення як домовленість винного з потерпілим про ліквідацію конфлікту кримінального-правового характеру²¹. Такий підхід відповідає сучасним вимогам процесу звільнення особи від кримінальної відповідальності. Також, у чч. 2, 3 ст. 285 Кримінального процесуального кодексу України 2012 року зазначено, що підозрюваному, обвинуваченому, якого може бути звільнено від кримінальної відповідальності, роз'яснюється право на таке звільнення. У випадку, коли підозрюваний, обвинувачений не заперечує щодо звільнення від кримінальної відповідальності, згідно з чч. 2, 3 ст. 286 КПК України, прокурор з'ясовує думку потерпілого, після чого складає клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності та без проведення досудового розслідування у повному обсязі надсилає його до суду²². Як бачимо, законодавець визначає обов'язковими умовами примирення згоду підозрюваного, обвинуваченого, але не зовсім точно визначає правові наслідки в разі відмови від примирення потерпілим. Вказано лише, що прокурор з'ясовує думку потерпілого, втім алгоритм дій у разі відмови потерпілого від примирення з винною особою детально не прописаний, що на практиці може призвести до різного тлумачення цієї норми та, зрештою, невідшкодування матеріальних збитків потерпілому (в цих умовах дана норма Кримінального процесуального кодексу потребує уточнення).

На нашу думку, примирення в кримінальному праві – це добровільна згода потерпілої особи та винного відносно досягнення компромісу та вирішення кримінально-правового конфлікту.

У цій ситуації вважаємо, що необхідно регламентувати поняття примирення в кримінальному законі. З прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу звільнення винної особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням сторін набуло якісно нового імпульсу для свого розвитку. За таких умов чинні норми Кримінального кодексу України, якими закріплено засади та умови звільнення від кримінальної відповідальності винної особи, котра досягла примирення з потерпілим (ст. ст. 45, 46 КК України), потребують уточнення та доповнення.

1. *Судебная власть* / [под. ред. И. Л. Петрухина]. – М.: ООО «ТК Велби», 2003. – С. 519. 2. *Головко Л.В.* Освобождение от уголовной ответственности и освобождение от уголовного преследования: соотношение понятий / Л. В. Головко // Государство и право. – 2000. – № 6. – С. 41. 3. *Лесниевски-Костарева Т.А.* Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика / Лесниевски-Костарева Т.А. – М.: НОРМА, 1998. – С. 179. 4. Там само. – С. 20. 5. *Микитин Ю. И.* Медіація у кримінальних справах: деякі правові аспекти / Микитин Ю.И. – К.: Арт-Бюро, 2006. – С. 6. 6. *Егоров В.С.* Освобождение от уголовной ответственности: [монография] / Егоров В.С. – Нижний Новгород, 2003. – С. 123. 7. *Давыдов П.М.* Прекращение уголовных дел / П.М. Давыдов, Д.Я. Мирский. – М.: Госюриздат, 1963. – С. 60. 8. *Комментарий к уголовному кодексу Российской Федерации с постановочными материалами и судебной практикой* / под общ. ред. С.И. Никулина. – [изд. 3-е.] – М.: Менеджер; Юрайт, 2002. – С. 278. 9. *Александров Ю.В.* Уголовное право Украины: Общая часть: учебник / Ю.В. Алексан-

дров, В.И. Антипов, Н.В. Володько [и др.]; / отв. ред. Я.Ю. Кондратьев / под ред. В.А. Клименко, Н.И. Мельника – К.: Атика, 2002. – С. 275. **10.** Аликперов Х.Д. Освобождение от уголовной ответственности / Аликперов Х.Д. – М.: Московский психолого-социальный институт; ИПК РК Генеральной прокуратуры РФ; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. – С. 49-50. **11.** Яценко А.М. Примирення з потерпілим у механізмі кримінально-правового регулювання: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. / Яценко А.М. – Х., 2006. – С. 10. **12.** Жидков Э.В. Примирение сторон как средство разрешения социального конфликта в уголовном праве и процессе / Э.В. Жидков // Российский следователь. – 2003. – № 3. – С. 29. **13.** Яценко А.М. Цит. праця. – С. 11. **14.** Коржанський М.Й. Кримінальне право України: Частина загальна: курс лекцій / Коржанський М.Й. – К.: Наукова думка та Українська видавнича група, 1996. – С. 76. **15.** Кудрявцев В.Н. Причины правонарушений / Кудрявцев В.Н. – М.: Наука, 1976. – С. 6. **16.** Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: монографія / Баулін Ю.В. – К.: Атика, 2004. – С. 138. **17.** Давыдова Е.В. Примирение с потерпевшим в уголовном праве: дисс... канд. юрид. наук / Давыдова Е.В. – Ставрополь, 2001. – С. 47. **18.** Ендольцева А.В. Институт освобождения от уголовной ответственности: проблемы и пути их решения: монография / Ендольцева А.В. – М.: ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2004. – С. 105. **19.** Землянська В.В. Пропозиції щодо закріплення процедури примирення між потерпілим та обвинуваченим у проєкті кримінально-процесуального кодексу України / В.В. Землянська // Створення ювенальної юстиції в Україні: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 11–12 квітня 2005 р.). – К, 2005. – С. 118. **20.** Яценко А.М. Цит. праця. – С. 14. **21.** Балашов А. Правовая природа примирения по делам частного обвинения / А. Балашов, Г. Мергалиева // Мировой судья. – 2007. – № 8. – С. 6. **22.** Кримінальний процесуальний кодекс України / гол. ред. Р. Бобов. – К.: ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес», 2012. – С. 158-159.

УДК 343.24

М. С. ГАЛІЙ

РОЗВИТОК ІДЕЙ А.С. МАКАРЕНКА В ТЕОРІЇ ПЕРЕВИХОВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ В УСТАНОВАХ ВІДКРИТОГО ТИПУ

Розглянуто основні особливості змісту виховної роботи серед неповнолітніх правопорушників в установах відкритого типу. Висвітлено пропозиції щодо можливості використання окремих положень на практиці у сучасних умовах. Автор робить висновки про те, що перевиховання неповнолітніх правопорушників у виховних установах, шляхом поєднання трудового впливу з культурно-освітньою роботою, слід ретельно досліджувати, вивчаючи можливість застосування окремих їх положень на практиці у сучасних умовах.

Ключові слова: неповнолітні, колонія, комуна, виховна робота.

Галій М.С. Развитие идей А.С. Макаренко в теории перевоспитания несовершеннолетних правонарушителей в учреждениях открытого типа

Рассмотрены основные особенности воспитательной работы среди несовершеннолетних правонарушителей в учреждениях открытого типа. Отражено предложение относительно возможности использования некоторых положений на практике в

© ГАЛІЙ Марина Сергіївна – молодший науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ